
Tiina Junkkari

Yhden vai kahden kartan suomalaiset? Ammattikorkeakoulujen aikuiskoulutus alueilla ja poliittisessa ohjauksessa 1997–2015

Tiivistelmä

Aikuisten osaamisen kehittäminen korostuu nuorten ikäluokkien pienentyessä. Aikuiskoulutus on kuitenkin usein joutunut joustamaan yhteiskunnan rakenteiden muutoksissa ja vaihtuvassa poliittisessa ohjauksessa. Perehdyn artikkelissani ammattikorkeakoulujen tutkintoon johtavaan aikuiskoulutukseen maakunnittain. Tutkin pitkän aikavälin tilastojen pohjalta, miten poliittinen ohjaus näkyy alueellisessa aikuiskoulutuksessa ja mitä tilastot kertovat aikuisopiskelijoiden omien valintojen vaikutuksesta aluekehitykseen. Jälkimmäiseen kysymykseen paneudun kolmella isolla koulutusalueella tutkimalla opiskelijoiden muuttovirtoja ennen ja jälkeen opintojen. On selkeästi nähtävissä, että koulutus- ja työvoimapolitiikan linjaukset ovat vaikuttaneet paljon ammattikorkeakoulujen tutkintoon johtavaan aikuiskoulutukseen. Tulokset osoittavat, että tutkinnon suorittaneiden muuttovirtoihin vaikuttavat eniten maakuntien toisistaan poikkeavat elinkeinorakenteet ja muutokset niissä. Muuttovirrat poikkeavatkin usein yleisestä muuttoliikkeestä. Mielenkiintoiseksi osoittautuivat alojen väliset erot. Kaupan alalla aikuiset opiskelivat pääosin asuinmaakunnassaan, mutta tutkinnon jälkeiset muuttovirrat muodostavat yhden yhtenäisen Suomen: suuntana kaikkialta on Uusimaa. Tekniikan alalla ja terveysalalla syntyy ”kahden kartan Suomi”. Siinä kulkee selkeä jakolinja lounaasta koilliseen, ja muuttovirrat sekä ennen että jälkeen opintojen pysyvät omalla puolellaan jakolinjaa.

Avainsanat: aikuiskoulutus, ammattikorkeakoulu, tutkintokoulutus, koulutusala, maakunta

Johdanto

1960-luvulla alkanut suomalaisen yhteiskunnan raju rakennemuutos kiihtyi 1990-luvun taitteeseen tultaessa. Muutosta vauhditti erityisesti tekniikan nopea kehitys, joka sekä poisti kokonaan joitakin perinteisiä työtehtäviä että muutti jäljelle jäävien sisältöjä (Salmela 1991)¹. Muutos kohdistui varsinkin matalan koulutustason ammatteihin ja käytännössä iäkkäisiin työntekijöihin, jotka jäivät heikompaan asemaan korkeammin koulutettujen nuorten rinnalla (OKM 2002b²). Sukupolvien välille muodostunut koulutuksellinen kuilu antoi sysäyksen kehittää erityisesti aikuisille suunnattua koulutusta, jolle asetettiin tavoitteita monelta taholta (Pantzar 2006). Aikuiskoulutuksen pitkäjänteinen kehitystyö onkin ollut tasapainoilua opiskelijan, yrityksen, markkinoiden ja yhteiskunnan asettamien tavoitteiden välillä (Järvinen 1999). 1990-luvulla yleinen koulutustason nosto nähtiin myös keinona edistää kansallista kilpailukykyä, minkä seurauksena formaali aikuiskoulutus tuli kytketyksi vahvasti poliittisen ohjaukseen (Salmela 1991). Ammattikorkeakoulujen (AMK) toiminnan käynnistämistä 1990-luvun alkuvuosina perusteltiin erityisesti aikuisten koulutustason nostamisella ja osaamisen päivittämisellä vastaamaan työelämän uusiin haasteisiin (Rauhala 1998). Koulutustarjontaa haluttiin erityisesti lisätä alueille, joilla ei aiemmin ollut mahdollisuutta korkea-asteen opintoihin.

Vuonna 2025 koulutusta koskevassa julkisessa keskustelussa nousevat esille muun muassa kasvava työvoimapula, kiihtyvä segregaatio, pienenevät ikäluokat ja niukenevat resurssit sekä suomalaisen koulutustason jääminen jälkeen kansainvälisissä vertailuissa. Yhteiskunnan ja alueiden kannalta koulutustason merkitys korostuu erityisesti taloussuhdanteiden muuttuessa, koska korkeampi koulutus suojaa työttömyydeltä ja korkeasti koulutettujen työllisyys toipuu mahdollisesta laskusta yleistä kehitystä nopeammin (Kalenius 2014). Heikon työllisyyden tilanteessa aikuiskoulutus toimii myös työmarkkinatilanteen tasaajana, koska koulutuksen vetovoima on ymmärrettävästi suurin silloin, kun työttömyysaste on korkea (Lehtisalo & Raivola 1999). Kriittisesti ajateltuna aikuiskoulutusta voidaan ajatella keinona varastoida

---

1 Viitataan läpi artikkelin yhteen tutkimukseen, raporttiin tai julkaisuun, joka toimii esimerkkinä tietolähteestä. Se ei tarkoita, etteikö asiasta olisi tehty myös muita tutkimuksia.

2 Ministeriön nimi oli vuosina 1922–2009 opetusministeriö. Vuonna 2010 se muutettiin opetus- ja kulttuuriministeriöksi.

työvoimaa (Järvinen 1999). Aikuiskoulutus vaikuttaa osaltaan myös maan sisäiseen muuttoliikkeeseen. Maakuntien kyky houkutellessa opiskelijoita muualta ja toisaalta pitää valmistuneet omalla alueellaan vaihtelee (Stenström ym. 2005). Muuttoliikkeen seurauksena harvaan asutuille alueille jäävän väestön koulutustaso on alhaisempi kuin kaupungeissa, millä on oma vaikutuksensa alueiden elinkeinoihin (Kangas 2021). Alueella pysyminen suosii väkirikkaita seutuja, kun osaajat hakeutuvat muiden osaajien joukkoon ja yritykset seuraavat perässä (Aro ym. 2021).

Tuon tutkimuksessani uuden näkökulman ammattikorkeakoulujen tutkintoon johtavaan aikuiskoulutukseen tarkastelemalla siihen liittyviä muuttovirtoja. Tämä tieto on tärkeää niukkenevien resurssien ja yhä kiihtyvän segregaation tilanteessa. Tulokset voivat toimia myös päätöksenteon tukena tarkasteltaessa alueiden koulutusrakenteita ja niiden muutosten vaikutuksia. Tulosten pohjalta on mahdollista hahmottaa ammattikorkeakoulujen aikuiskoulutuksen alueellisuus uudella tavalla. Toisin sanoen tutkimustulosten pohjalta voidaan etsiä vastausta siihen, millaiseen koulutuskysyntään Suomessa tulisi vastata ja miten. Tutkimuksesta tekee poikkeuksellisen myös aineiston laajuus. Näin laaja-alaista, koko maata ja kaksi vuosikymmentä kattavaa tutkimusta ei ole aiemmin tehty.

Artikkelissa tarkastelen ensin, miten ammattikorkeakoulujen tutkintoon johtava aikuiskoulutus muuttui vuoteen 2015 mennessä. Sen jälkeen paneudun tutkimusasetelmaan ja tuloksiin. Lopuksi pohdin tulosten merkitystä eri näkökulmista.

Ammattikorkeakoulujen aikuiskoulutuksen kehitys vuoteen 2015

Ammattikorkeakoulujen toiminnan käynnistäminen poikkesi aiemmista yhteiskunnallisista uudistuksista. Ilman esiselvityksiä ja pienellä joukolla valmisteltua toteutussuunnitelmaa kritisoitiin niin vahvasti, että toiminta päätettiin käynnistää kokeiluna yhtä aikaa nuorisooasteen koulutuskokeilujen kanssa (Lampinen 2001). Koulutusuudistuksen tavoitteena oli muun muassa selvittää, miten koulu- ja oppilaitosmuotojen välisellä yhteistoiminnalla voitaisiin kohottaa peruskoulun jälkeisen koulutuksen tasoa sekä tyydyttää yhteiskunnan ja työelämän muuttuvia tieto- ja taitotarpeita (Laki 391/1991). Tavoitteena oli myös nostaa yleistä koulutustasoa ja lisätä koulutuksen alueellista vaikuttavuutta (Nevala & Rinne 2012).

Kokeilu käynnistettiin 1990-luvun laman aikana ajankohtana, jolloin enimmillään jopa viidennes työvoimasta oli työttömänä (SVT 2025b). Ammattikorkeakoulujen yhteys alueisiin oli lähtökohtaisesti vahva, koska ne muodostettiin pääosin yhdistämällä kuntien tai kuntayhtymien omistamia opistotasoisia oppilaitoksia (Numminen ym. 2001). Opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM) ohjasi vahvasti ammattikorkeakoulujen rakentumista uusille alueille kirjaamalla sijaintipaikat toimilupiin (HE319/1994).

Ammattikorkeakoulujen perustamisprosessi eteni vauhdikkaasti, minkä takia lainsäädännön ja hallinnon muutokset jatkuivat pitkään ammattikorkeakoulujen toiminnan käynnistämisen jälkeen (Salminen & Ylä-Anttila 2010). Tavoitteena oli luoda yliopistojen rinnalle toinen korkeakoulusektori, mutta ammattikorkeakoulujen hallintomalli kopioitiin korkea-asteen opistoissa käytössä olleesta varsin säännöstellystä järjestelmästä (HE 319/1994). Se tarkoitti valtion rahoitusosuuksien ohjautumista kuntien kautta ilman erityistä korvamerkintää ja satoi näin kuntaomisteiset ammattikorkeakoulut vahvasti kunnallishallintoon (HE 206/2002). Pienempien täydennysten lisäksi ammattikorkeakoululaki kirjoitettiin kolmeen kertaan uudeen (alkuperäinen laki 391/1991, muutokset 255/1995, 351/2003, 932/2014). Vasta vuoden 2014 uudistuksessa kuntaomisteiset ammattikorkeakoulut irrotettiin kunnallishallinnosta ja nopeasti vaihtuvasta kunnallispolitiikasta (HE 26/2014). Aikuis-koulutuksen kannalta merkittävä tosin oli jo vuonna 2010 tehty rahoitusuudistus, jonka yhteydessä luovuttiin koulutuksen erittelemisestä nuorten ja aikuisten koulutukseen (OKMA). Muutos paransi ammattikorkeakoulujen mahdollisuutta kohdentaa sisäänottoansa alueen ja alan vetovoima- ja työllistymisnäkökohdat huomioiden (HE 9/2013).

Viimeisin lakiuudistus (932/2014) lisäsi ammattikorkeakoulujen autonomiaa, mutta OKM:n merkitys on edelleen suuri. Ministeriö vastaa korkeakoulu- ja tiedepolitiikan suunnittelusta ja toimeenpanosta, ja koulutuksen tavoitteet perustuvat hallitusohjelmiin, hallituksen toimintasuunnitelmiin sekä eduskunnan ja valtioneuvoston korkeakouluille asettamiin strategisiin tavoitteisiin (OKM 2025b). Käytännön linjaukset ja korkeakoulun toiminnalle asetettavat tavoitteet ja niiden toteutumisen seuranta sovitaan neljän vuoden välein käytävissä sopimusneuvotteluissa ja päätökset kirjataan tavoite- ja tulossopimukseen (OKM 2025a). Sopimushistoriasta (KA vuodet 1996–2003, OKMA vuodet 2004–2012, OKM 2025a vuodesta 2013 eteenpäin) on nähtävissä, miten poliittisen ohjauksen linjamuutokset näkyivät ammatti-

korkeakoulujen aikuiskoulutuksessa. Kun ammattikorkeakoulujen toiminta käynnistettiin, korostettiin aikuisille suunnatun ammatillisen korkea-asteen tutkintokoulutuksen tärkeyttä. 2000-luvun ensimmäisinä vuosina linjaus muuttui. Pääleikkäisen tai rinnakkaisen tutkintokoulutuksen sijaan aikuiskoulutuksen tulisi kohdentua lyhyempiin koulutuskokonaisuuksiin (OKM 2005). Ryhdyttiin puhumaan osaamisen päivittämisestä termiä vähän vaihdellen joko elinikäisenä (OKM 2002a) tai jatkuvana oppimisena (OKMA). Moninkertaisen kouluttautumisen välttämiseksi huomio kiinnittyi myös aiemmin opitun tunnistamiseen ja hyväksymiseen osaksi tutkintoa (OKM 2002b).

Viimeisimmät tavoitesopimukset korostavat hallitusohjelmien merkitystä korkeakoulujen toiminnan suuntaajina. Aikuiskoulutuksen näkökulmasta pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman kirjaukset vuodelta 2023 ovat monilta osin ristiriidassa muun poliittisen ohjauksen kanssa ja jopa hallitusohjelman sisälläkin. Aikuiskoulutuksen tavoitteeksi on määritelty koulutustason nostaminen ja työmarkkina-aseman parantaminen lisäkouluttautumisen avulla. Samaan aikaan hallitusohjelma kuitenkin leikkaa pois aikuiskoulutustukea. Tämän seurauksena pienipalkkaisten työntekijöiden, kuten lähihoitajien, mahdollisuudet jatko-opintoihin ja osaamisensa kehittämiseen heikkenevät. Terveysalalla kelpoisuusehdot eri tehtäviin ovat kuitenkin vahvasti kiinnitettyjä työntekijän tutkintoon, joten koulutustason nosto on alalla välttämätön edellytys työmarkkina-aseman parantamiseksi. Ammattikorkeakoulujen kannalta hallitusohjelmaan on kirjattu muitakin epäjohtonmukaisuuksia. Ohjelmassa on yhtäältä sitouduttu kasvattamaan korkeakouluopiskelijoiden määrää, toisaalta se leikkaa merkittävästi ammattikorkeakoulujen rahoitusta (Maxenius 2023).

Työelämän vaatimuksia vastaava koulutus parantaa yksittäisen ihmisen asemaa työmarkkinoilla (Ojala ym. 2018). Työvoiman liikkuvuus on puolestaan sidoksissa taloussuhdanteiden muutoksiin ja johtuu lähtö- ja tuloalueiden hyvinvointieroista sekä työvoiman kysynnästä ja tarjonnasta (Korkiasaari & Söderling 2007). Mitä paremmin taloudessa menee, sitä enemmän työvoima liikkuu; laskukaudella ja lamassa muuttoliike pysähtyy (Ekeland ym. 2003). Teollisuudesta riippuvaisessa yhteiskunnassa ihmiset muuttivat työn perässä sinne, missä työtä oli tarjolla (Aro 2019). Elinkeinorakenteen monipuolistuminen on muuttanut tilannetta ja johtanut siihen, että osaajat hakeutuvat sinne, missä on muita osaajia työpaikkojen seurattessa perässä (Sotarauta ym. 2021). Ammattikorkeakoulujen perustaminen kasvatti maa-

kuntien välistä muuttoliikettä ja tasapainotti siten osaltaan työvoiman kysyntää ja tarjontaa (Böckerman & Haapanen 2019). Vaikka muuttajissa ovat yliedustettuina nuoret ja koulutetut, korkeampi koulutus ja erityisesti vasta suoritettu tutkinto lisäävät muuttohalukkuutta riippumatta siitä, missä iässä tutkinto on suoritettu (Ansala 2021). Ammattikorkeakoulujen alueellisessa merkityksessä korostuu koulutetun työvoiman tuottaminen erityisesti alueille, joille ei saada tekijöitä muualta (Huttula 2002). Korkeakoulutuksen duaalimallin mukaisesti yliopistojen tehtävässä korostuu tieteellinen tutkimus, ammattikorkeakouluissa taas käytännönläheinen ja työelämän tarpeisiin vastaavaa koulutus (OKM 2025c). Aluekehitystehtävään kytkettynä tämä tarkoittaa sitä, että ammattikorkeakouluissa tutkintokoulutuksen tulisi vastata alueen koulutuskysyntään.

Tutkimuksen kuvaus

Tarkastelen tässä tutkimuksessa ammattikorkeakoulujen tutkintoon johtavaa aikuiskoulutusta ja siihen liittyvää liikkuvuutta pitkän aikavälin tilastojen pohjalta. Aineisto kattaa vuodet 1996–2015. Keskiössä on kysymys, miten hyvin aikuiskoulutuksessa toteutui lain vaatimus alueellisuudesta. Tämä tiivistyy kysymykseen, kouluttivatko ammattikorkeakoulut oman alueensa aikuisia omalle alueelleen. Lisäksi – jos koulutuskysyntä ja -tarjonta eivät kohdanneet – selvitän, mihin suuntaan ja millaisella volyyymilla liikuttiin. Tutkin koulutuksen järjestämisen kannalta merkittävän kokoisia muuttovirtoja maakunnasta toiseen sekä ennen opintoja että tutkinnon suorittamisen jälkeen. Tulkitsin muuttovirran merkittäväksi, kun se vastasi vähintään kymmentä prosenttia alueella koulutetuista.

Ammattikorkeakoulujen tutkintokoulutuksen rakenne ja tavoitteet sovitaan OKM:n kanssa käytävissä neuvotteluissa ja kirjataan tavoitesopimukseen. Vuoteen 2010 asti sopimuksissa koulutuksen volyyymi määriteltiin erikseen nuorten ja aikuisten koulutukseen. Nuorille suunnatun tarjonnan osalta sopimukseen kirjattiin koulutus- alakohtaiset aloituspaikat. Aikuiskoulutuksen osalta sopimuksissa oli vain opiskelijoiden kokonaismäärä, johon sisältyivät myös YAMK-tutkinnon ja erikoistumisopintojen opiskelijat. (KA vuodet 1996–2003, OKMA vuodet 2004–2012, OKM 2025a vuodesta 2013 eteenpäin) Siten ammattikorkeakouluilla oli mahdollisuus tarjota opintoja joustavasti eri vuosina kunkin koulutusalan alueellisen kysynnän mukaan.

Alueelliset erot aikuisten opintotarjonnassa olivatkin suuria. Koska tarjonta ohjaa valintoja (Haapanen & Böckerman 2017), päädyin rajaamaan tarkastelun kolmeen ammattikorkeakoulujen suurimpaan koulutusalaan eli kaupan, hallinnon ja oikeustieteiden (myöhemmin kaupan ala), tekniikan sekä terveys- ja hyvinvointialoihin (myöhemmin terveysala). Aloittainen tarkastelu paransi alueiden välistä vertailtavuutta minimoimalla koulutustarjonnasta johtuvat vaikutukset. Alueelliseen koulutustarjontaan vaikutti luonnollisesti myös maakunnassa toimivien ammattikorkeakoulujen lukumäärä, joka vaihteli yhdestä seitsemään.

Tutkimus perustuu valtaosin kahteen Tilastokeskuksen tutkijapalveluiden tuottamaan erillisaineistoon vuosilta 1996–2015 (Tilastokeskus 2018 a ja b). Koska aineistot poimittiin opiskelija- ja tutkintotietokannoista tutkijan erikseen listaaman tietopyynnön mukaisena, niiden käyttöön saaminen edellytti kaksiosaisista lupaprosessia. Tutkimuseettisten periaatteiden mukaisesti yksittäistä kohdetta koskevia tuloksia ei voi julkaista ilman tutkimuslupaa, jos tutkittava on tunnistettavissa. Vaikka kiinnostukseni kohdistui ammattikorkeakoulujen tutkintokoulutukseen alueellisena toimintona eikä yksittäiseen korkeakouluun, tunnistamismahdollisuus oli silti olemassa kahdestakin syystä. Yhtäältä tutkittavalla aikajaksolla pelkästään yhden ammattikorkeakoulun maakuntia oli viisi; toisaalta jonkin koulutusalan koulutusta saattoi olla vain yhdessä ammattikorkeakoulussa, vaikka maakunnassa toimikin useita ammattikorkeakouluja. Jotta Tilastokeskus voi myöntää tietojen käyttöluvan, tarvittiin siten tutkimusluvut kaikilta ammattikorkeakouluilta. Lupaprosessin jälkeen tutkijapalvelut kokosi kaksi erillistä aineistoa, joihin oli koottu tiedot ammattikorkeakoulujen tutkinto-opiskelijoista, toiseen tiedot opintonsa aloittaneista, toiseen tutkinnon suorittaneista. Yksittäisen opiskelijan tiedot koostuivat 26 muuttujasta, joiden arvot oli koottu virallisista tilastoista. Poiminnassa olivat mukana kaikki vuosien 1996–2015 ammattikorkeakouluopiskelijat eli kaikkiaan tiedot 642 400 opintonsa aloittaneesta ja 361 600 tutkinnon suorittaneesta. Koska tässä artikkelissa tarkoitukseni oli tutkia ammattikorkeakoulujen tutkintoon johtavaa aikuiskoulutusta, rajasin aineistot tilastollisen koulutustyyppin perusteella koskemaan ammattikorkeakoulututkinnon aikuiskoulutusta (tilastollisesti aikuis-koulutus / monimuoto, AMK A) ja ylempää ammattikorkeakoulututkintoa (YAMK). Rajauksen jälkeen käyttämäni aineisto koostui alemman tutkinnon osalta 127 700 opintonsa aloittaneesta ja 72 600 tutkinnon suorittaneesta, ylemmän tutkinnon osalta 26 700 aloittaneesta ja 13 200 tutkinnon suorittaneesta.

Oli ennakoitavissa, että aineistoissa olisi nähtävissä muutos- ja murrosvaiheita. Helpottaakseni havainnointia päädyin jakamaan aineistoni kuuteen periodiin siten, että ensimmäinen oli nelivuotinen ja muut kolmivuotisia eli 1997–2000, 2001–2003, 2004–2006, 2007–2009, 2010–2012 sekä 2013–2015. Periodit oli kytketty OKM:n ja ammattikorkeakoulujen välisiin tavoitesopimuskausiin. Ne olivat vuoteen 2000 asti vuosittaisia ja muutokset suuria, joten oli mielekästä tarkastella alkuvuosia yhtenä kokonaisuutena. Alueellisen tarkastelun pohjaksi valikoitui maakunta, koska se on alueena ja toiminnallisesti riittävän suuri ja kattaa useimmiten oman työssäkäyntialueensa. Aluemäärittelyn mukaisesti tutkimani liikkuvuus on pitkän etäisyyden muuttoliikettä (Haapanen & Tervo 2012). Jo lähtökohtaisesti tutkimus ajoittui AMK- ja YAMK-tutkinnon osalta eri tavoin. AMK-tutkinnon puolella tarkasteluvoosiksi määräytyivät erillisaineistojen osalta vuodet 1997–2015³. Ylemmän tutkinnon koulutus käynnistyi myöhemmin ja jatkotutkintokokeilun ensimmäisinä vuosina sen opiskelijamäärät olivat niin pieniä, ettei maakuntakohtaisia erittelyjä voinut tietosuojan vuoksi tehdä, joten ylemmän tutkinnon tarkastelu sijoittui vuosiin 2004–2015.

Aineiston tilastollisen analyysin tein ristiintaulukoinnilla. Sitä on yleisemminkin käytetty muuttoliikkeen tutkimuksessa (Korkiasaari & Söderling 2007), ja se toimii erinomaisesti, kun tavoitteena on selvittää mistä, minne ja missä määrin muutetaan. Ristiintaulukoinnin tuloksena sain aineistosta valittujen muuttujien mukaan koottuja joukkoja, joita voi verrata paitsi keskenään myös muihin muuttujiin, esimerkiksi alueiden koulutusmääriin, yleiseen muuttoliikkeeseen tai alueiden työpaikkarakenteeseen. Koska ammattikorkeakoulujen toiminnan tilastointia kehitettiin ammattikorkeakoulujärjestelmän rinnalla, ristiintaulukointi edellytti työmäärältään isoa aineiston eheyttämistä ennen kuin oli mahdollista aloittaa varsinainen tutkimus. Eheytyksen tein lisämuuttujien avulla kajoamatta alkuperäiseen aineistoon.

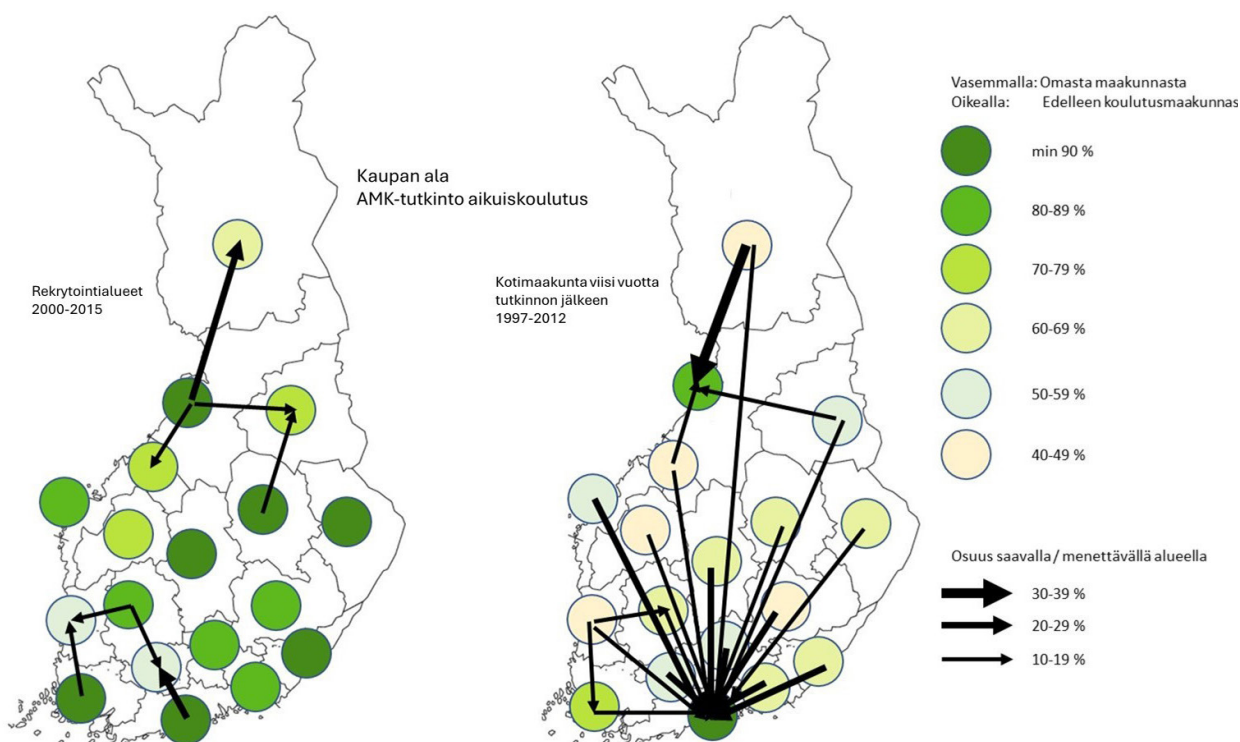
3 Tilastointimuutosten vuoksi aikuisopiskelijat olivat aineistosta erotettavissa vasta vuodesta 1997 alkaen.

Tulokset

Tutkimukseni kohdistui koulutuksen alueellisuuteen. Tulosten esittelyssä keskityn sellaisiin opiskelijavirtoihin, joilla on merkitystä koulutuksen järjestämisen kannalta. Päädyin esittelemään muuttovirtoja silloin, kun ne vastasivat vähintään kymmentä prosenttia alueella koulutetuista. Samalla poistui tutkimuseettinen huoli yksittäisen muuttajan tunnistamisesta. Tätä tuki myös aineistojen erillisuus, minkä vuoksi minun ei ollut edes mahdollista seurata yksittäisen opiskelijan kulkua. Havainnollistaakseni opiskelijoiden liikkuvuutta ennen ja jälkeen opintojen kokosin tulokset koulutusmaakunnittain ja aloittain karttoihin (kuviot 1–3). Jokainen kuvio koostuu kahdesta kartasta. Maakuntiin piirretty ympyrä kuvaa alueen ammattikorkeakouluja, joita voi olla yksi tai useampi. Ympyrän värillä havainnollistan maakunnasta tulevien tai maakuntiin jäävien opiskelijoiden osuutta alueella opiskelleista. Maakuntien välillä on nuolia silloin, kun liikkuvuus maakuntarajan yli ylittää kymmenen prosenttia alueella koulutetuista, ja nuolen paksuus kertoo, miten ison osan opiskelijoistaan alue saa tai menettää. Tilastointimuutosten vuoksi opintonsa aloittaneiden aineisto koostuu vuosien 2000–2015 opiskelijoista. Tutkinnon suorittaneiden osalta sijoittumistieto oli saatavissa aineiston poimimisen hetkellä vuosilta 1997–2012. Muita käyttämiäni tietolähteitä olivat opetushallinnon avoin tietokanta (Vipunen), Tilastokeskuksen avoin tietokanta sekä OKM:n ja ammattikorkeakoulujen väliset tavoite- ja tulossopimukset (KA vuodet 1996–2003, OKMA vuodet 2004–2012, OKM 2025a vuodesta 2013 eteenpäin).

Kaupan ala

Tilastoissa koulutuspolitiikan linjausmuutokset konkretisoituivat aikuiskoulutuksen opiskelija- ja tutkintomääriin. Tavoitesopimusten mukaisesti vuosien 1997–2000 aikana opintonsa aloitti kaikilla koulutusaloilla yhteensä lähes 31 000 aikuisopiskelijaa. 2000-luvun alun linjaus siirtyä aikuisten tutkintoon johtavasta koulutuksesta osaamisen päivittämiseen näkyi opiskelijamäärän rajuna pudotuksena. Kolmivuotiskaudella 2007–2009 aloittaneita opiskelijoita oli enää 20 000. Aloittajajoukon pieneneminen näkyi luonnollisesti myös tutkintokertymissä erityisesti kaupan alan aikuiskoulutuksessa. Alan aikuiskoulutus painottui vahvasti Uudellemaalle jopa niin, että periodin 2001–2003 aikana kaikista alan aikuistutkinnoista lähes puolet (47 %) suoritettiin siellä. Vuosien 2007–2009 murroksessa Uudenmaan tutkintomäärä pieneni yli kolmanneksella.

Kuvio 1. Kaupan alan AMK-tutkinnon aikuiskoulutuksen opiskelijoiden liikkuvuus ennen ja jälkeen opintojen vuosina 1997–2015. Lähde: Tilastokeskus 2018 a ja b.

Vasemmanpuoleisessa kartassa maakuntaan piirretyn ympyrän väri kuvaa, miten ison osan opiskelijoistaan alueen korkeakoulut saivat omasta maakunnastaan (kuviossa nimetty rekrytointialueeksi⁴). Mitä syvempi vihreän sävy on, sitä suurempi oli osuus. Ammattikorkeakoulut saavat kaiken kaikkiaan opiskelijansa lähi-alueiltaan useammin kuin yliopistot (Junkkari & Nevala 2021), mutta erityisesti aikuiset hakeutuvat opiskelemaan lähelle asuin- tai työpaikkaansa. Alusta asti heille suunnattu koulutus suunniteltiin siten, että sen ohessa on mahdollista käydä töissä, ja useampi kuin neljä viidestä aikuisopiskelijasta tekikin niin (Kettunen ym. 2013). Vuoteen 2014 asti ammattikorkeakoulujen tutkintokoulutus järjestettiin koulutusohjelmina, joiden määrä vaihteli koulutusaloittain. Kaupan alalla pääpaino oli suomenkielisissä yleisissä liiketalouden koulutusohjelmissä, joilla opiskeli perustutkinnon puolella lähes 90 prosenttia aikuisopiskelijoista, ylemmässä tutkinnossa

⁴ Rekrytointi-käsitettä käytän alueellisesta näkökulmasta. Viittaan Ari Antikaisen 1970-luvun puolivälissä tunnetuksi tekemään rekrytointialue-terminiin (ks. Antikainen 1975). Se tarkoittaa opiskelijoiden kotipaikkaa, eikä siihen sisälly ajatusta opiskelijoiden houkuttelemisesta.

vieläkin enemmän (Vipunen 2025b). Siten kaupan alan aikuiskoulutustarjonnassa ei ollut oleellisia eroja maakuntien välillä. Kuvasta 1 on nähtävissä, että kaikissa maakunnissa alan aikuisopiskelijoista vähintään puolet oli kotoisin ammattikorkeakoulun sijaintimaakunnasta. Toisaalta peräti kuudessa ammattikorkeakoulussa omasta maakunnasta tulleiden osuus ylitti 90 prosenttia. Merkittävän kokoiset muuttovirrat ennen opintojen alkua kulkivat pääosin väkirikkailta alueilta naapurimaakuntiin.

Vipusen tietojen perusteella aikuisopiskelijoiden liikkuvuus väkirikkailta alueilta muihin maakuntiin kasvoi yhä vuosina 2016–2022 (Vipunen 2025a). Koulutuksellinen epätasapaino näkyi muun muassa siinä, että Uudenmaan osuus kaupan alan AMK-tutkinnon aikuiskoulutuksesta oli vuosina 2016–2022 vajaa neljännes valtakunnallisesta koulutuksesta samaan aikaan, kun alueelta alaa opiskelemaan lähteneiden määrä oli enemmän kuin yksi kolmasosa kaikista opiskelijoista. Vuodesta 2016 eteenpäin peräti 12 maakuntaa sai enemmän kuin kymmenen prosenttia alan aikuisopiskelijoistaan Uudeltamaalta. Myös Pirkanmaalta hakeutui yhä enemmän opiskelijoita naapurimaakuntiin, eniten Kanta-Hämeeseen.

Oikeanpuoleinen kartta kuvaa, missä opiskelijat olivat viisi vuotta tutkinnon suorittamisen jälkeen. Karttakuvana se näyttäytyy yhtenä yhtenäisenä Suomena, jossa etäisyyksistä riippumatta muuttovirrat kulkevat kohti Uuttamaata. Uudella maalla kaupan alan AMK-tutkintonsa aikuisopintoina suorittaneista yli 90 prosenttia asui viiden vuoden kuluttua edelleen tai uudelleen siellä. Sen lisäksi kaikista muista maakunnista Pohjois-Pohjanmaata lukuun ottamatta muutti Uudellemaalle vähintään kymmenen prosenttia niissä opiskelleista. Pohjois-Pohjanmaan tilanne oli mielenkiintoinen: vaikka opintojen perässä lähdettiin lähimaakuntiin, vastaavan kokoisia muuttovirtoja takaisin tutkinnon suorittamisen jälkeen ei ollut. Tulos on samansuuntainen kuin Saarivirran ja Consolin (2007) havainto: kertaalleen muuttaminen kasvattaa muuttoalttiutta. Erityisesti on huomattava, että Satakuntaan, Etelä-Pohjanmaalle, Keski-Pohjanmaalle ja Etelä-Savoon jäi alle puolet alueilla opiskelleista.

Erillisaineiston perusteella ylemmän tutkinnon opiskelijoiden rekrytointialueet poikkesivat alemmasta tutkinnosta erityisesti kolmessa maakunnassa. Vaikka Uudellamaalla omalla alueella kaupan alaa opiskelleiden osuus oli niinkin suuri kuin 95 prosenttia, opiskelijoita hakeutui Kanta-Hämeen lisäksi Päijät-Hämeeseen, Kymenlaaksoon ja Etelä-Karjalaan. Pirkanmaalla omassa maakunnassa opiskelleita

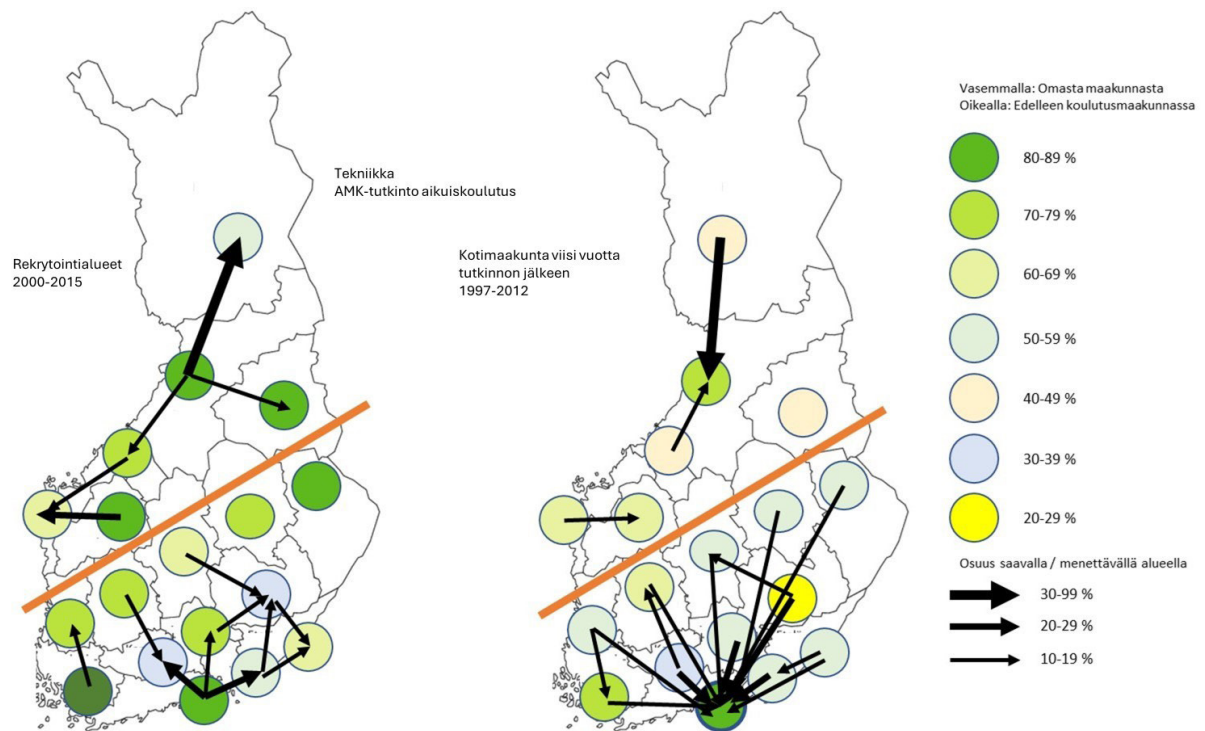
oli suhteessa selkeästi vähemmän kuin Uudellamaalla (80 %). Opiskelijoita riitti silti myös muihin maakuntiin, mutta erityisen paljon Kanta-Hämeeseen. Kanta-Häme poikkesikin kaikista muista maakunnista, koska se sai jokseenkin yhtä paljon YAMK-opiskelijoita Uudeltamaalta, omasta maakunnastaan ja Pirkanmaalta.

Kaupan alan YAMK-tutkinnon suorittaneiden sijoittuminen ei oleellisesti poikkea perustutkinnosta. Uusimaa piti omalla alueellaan kouluttamistaan yli 90 prosenttia mutta houkutteli silti muualla tutkinnon suorittaneita. Enemmän kuin kolmasosa kaikista muualla YAMK-tutkinnon suorittaneista päätyi Uudellemaalle. Väkirikkaat maakunnat olivat yleisesti muuttovoittajia kaupan alalla. YAMK-tutkintomäärät ovat niin pieniä ja jakautuvat sijoittumistietojen jälkeen yhä pienemmiksi, että Vipusesta ei saa tietosuojasyistä erityistä lisätietoa myöhemmiltä vuosilta.

Tekniikan ala

Tekniikan alan AMK-tutkintokoulutus keskittyi muita aloja enemmän nuorten koulutukseen. Uusimaa, Kanta-Häme, Pirkanmaa ja Lappi erottuivat muista maakunnista vahvoina alan aikuiskouluttajina, vaikka niiden koulutusmäärät kehittyivätkin kovin eri tavoin. Pirkanmaan osuus ensimmäisen periodin valtakunnallisesta tutkintokertymästä oli yli neljännes, viimeisellä periodilla enää kymmenen prosenttia. Uudellamaalla puolestaan tekniikan alan koulutus käynnistyi hitaasti mutta vakiintui sitten sen verran korkealle tasolle, että vuosien 1997–2015 tutkintomäärillä mitattuna Uusimaa ja Pirkanmaa olivat yhtä suuria. Kolmanneksi ylsi Kanta-Häme, ja vaikka sielläkin tutkintomäärät olivat laskusuunnassa, pudotus periodista seuraavaan oli pienempi kuin Pirkanmaalla. Lapin tutkintokertymä oli kokonaisuutena edellisiä pienempi mutta viimeisellä periodilla yhtä iso kuin Pirkanmaalla.

Tekniikan koulutus tähtää selkeästi erilaisiin ammatteihin, mikä näkyi tilastoissa erilaisten koulutusnimikkeiden lukumäärässä. Tarkastellulla aikajaksolla erilaisia aikuiskoulutusohjelmia oli parisen kymmentä. Rakennus- ja konetekniikan opintoja oli tarjolla kaikissa maakunnissa, ja ne vastasivat vähän yli puolta alan aikuiskoulutuksesta. Toisaalta oli nähtävissä, että ammattikorkeakoulut käyttivät mahdollisuutta päättää, mille aloille kunakin vuonna aikuiskoulutuspaikkansa kohdensivat. Tekniikan ala oli isoista koulutusaloista ainoa, jolla löytyi maakuntia, jotka eivät lainkaan tarjonneet alan aikuiskoulutusta yhdellä tai useammalla periodilla. Näin kävi Kainuussa, Keski-Pohjanmaalla, Keski-Suomessa ja Pohjois-Karjalassa. OKM:n

Kuvio 2. Tekniikan alan AMK-tutkinnon aikuiskoulutuksen opiskelijoiden liikkuvuus ennen ja jälkeen opintojen vuosina 1997–2015. Lähde: Tilastokeskus 2018 a ja b.

vahva ohjaus oli selkeästi nähtävissä tilastoista. Tavoitesopimusten lisäpöytäkirjoihin vuosille 2005 ja 2006 oli kirjattu lähes kattavasti kaikille tekniikan alaa kouluttaville ammattikorkeakouluille maininta kone- ja metallitekniikan sekä rakennustekniikan aikuiskoulutuksen kasvattamisesta (OKMA). Vipusesta on nähtävissä, että pyyntöön reagoitiin kaikissa maakunnissa (vuodesta 2004 vuoteen 2005 lisäys oli noin 230 opiskelijaa, Vipunen 2025b.)

Tekniikan alan kartat poikkeavat kaupan alasta (kuvio 2). Yleiskuvassa molemmat kartat jakautuvat kahtia. Jakolinja kulkee Satakunnan, Pirkanmaan, Keski-Suomen, Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan maakuntarajojen pohjoisreunassa (lounaasta koilliseen). Linjaa voi verrata maantieteelliseen vedenjakajaan, jonka molemmiin puolin vedet virtaavat eri suuntiin ja päätyvät eri vesistöihin. Mielenkiintoista on, että jakolinja kulkee samassa paikassa sekä opintoihin hakeutumisen että tutkinnon jälkeisen sijoittumisen suhteen.

Opintonsa aloittaneiden osalta tummana näkyvien koulutusmaakuntien määrä on selvästi pienempi kuin kaupan alalla. Väkirikkaista maakunnista alan aikuiskou-

lutukseen hakeutuneita oli selkeästi enemmän kuin koulutuspaikkoja alueilla, mikä selittää erityisesti Pohjois-Pohjanmaalta ja Uudenmaalta naapurimaakuntiin suuntautuneita muuttovirtoja. Siten niiden naapurimaakunnat täydensivät kysyntään nähden riittämätöntä aikuiskoulutuskapasiteettia. Toisaalta koulutusohjelmien runsauden vuoksi koulutustarjonnassa oli myös alueellisia eroja. Tilastoista on nähtävissä myös muita mahdollisia syitä, ja yksi sellainen on yksittäisen maakunnan ammattikorkeakoulun tai -koulujen profiloituminen erityisesti aikuiskoulutukseen. Esimerkiksi Kanta-Hämeessä ja Lapissa maakuntien osuus valtakunnallisesta tekniikan alan nuorten tai kokopäiväopiskelijoiden koulutuksesta oli alle neljä prosenttia, mutta aikuiskoulutuksen puolella noin yhdeksän.

Tekniikan alalla tutkinnon suorittaminen tarkoitti usein muuttamista maakunnasta toiseen. Oikeanpuoleiseen karttaan (kuviokuva 2) piirtyvä jakolinja osoittaa muuttovirtojen kulkusuunnat. Rajan eteläpuolella liikenne oli kohti Uttamaata, ja tulijoita oli kymmenestä maakunnasta. Muuttajien joukko oli niin suuri, että se vastasi yli 40 prosenttia Uudenmaan omasta koulutuksesta ja kymmentä prosenttia kaikista alan tutkinnon suorittaneista. Muiden maakuntien välillä muuttoliike näyttäisi vastanneen tilastollista paluumuuttoa eli oli yhtä suuri kuin aikoinaan opintojen perässä lähtenyt joukko. Silmiin pistäviä ovat myös karttojen väliset erot: opintojen perässä ylitettiin yleensä yksi maakuntaraja, mutta tutkinnon suorittamisen jälkeen kohti Uttamaata jo useampikin.

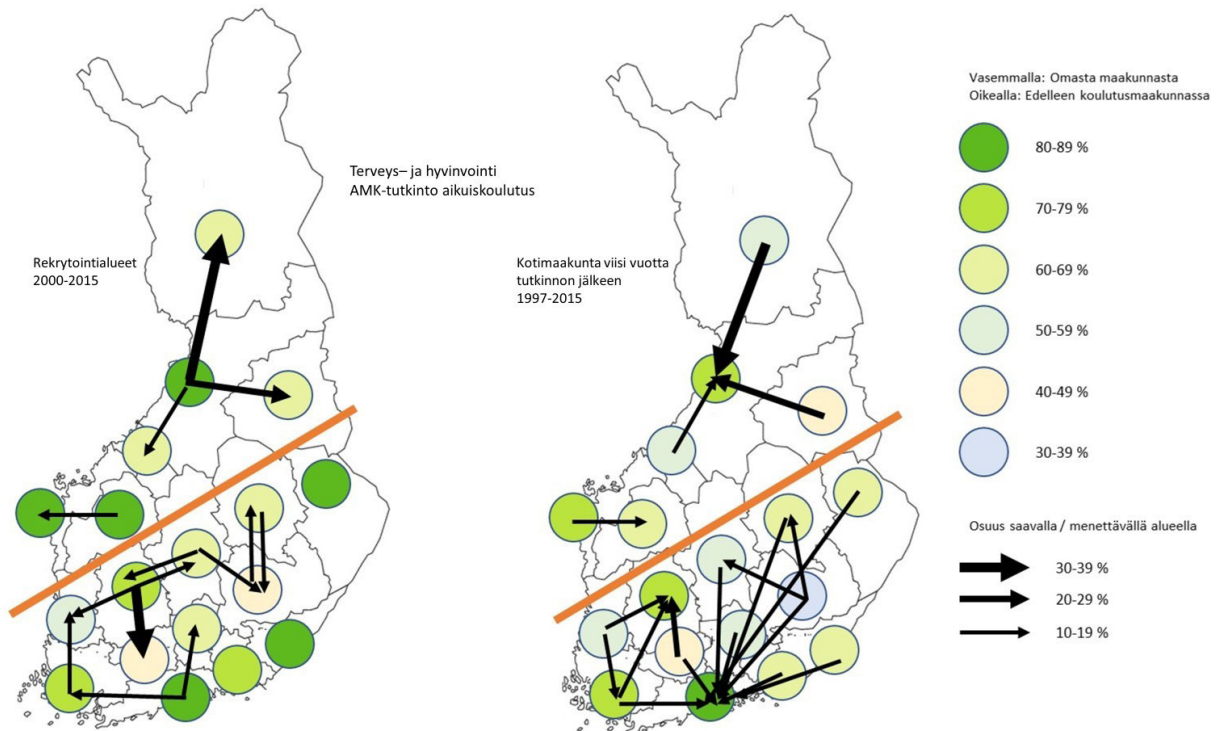
Tekniikan alalla YAMK-tutkinto haki tilastojen valossa selkeästi paikkaansa yritysmaailmassa. Vaikka erillisaineistoissa oli tiedot kaikista YAMK-opiskelijoista, vuoteen 2015 mennessä vain neljässä maakunnassa opiskelijalukumäärä ylitti viisisataa (Uudellamaalla 900, Kanta-Hämeessä ja Keski-Suomessa 700, Pirkanmaalla 500). Koulutusnimikkeitä tai tutkintoja oli kahdeksan, ja enemmän kuin puolet alan koulutuksesta oli rakennus- ja yhdyskuntatekniikan opintoja. Laajimmillaan yhdessä maakunnassa eli Keski-Suomessa oli tarjolla neljä eri koulutusvaihtoehtoa. Alueellinen koulutustarjonta ja -kysyntä eivät tilastojen valossa aina vastanneet toisiaan, mikä näkyi maakunnassa koulutettujen ja kaikkiaan sieltä alalle opiskelemaan hakeutuneiden osuuksissa. Uudellamaalla tekniikan YAMK-koulutuspaikkojen osuus oli alle viisitoista prosenttia valtakunnallisesta, mutta alueelta opiskelemaan lähteneitä oli enemmän kuin viidennes kaikista opintojen pariin hakeutuneista. Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että seitsemän maakuntaa sai Uudeltamaalta enemmän kuin kymmenesosan opiskelijoistaan. Pirkanmaalla edellä kuvattu ”koulutuksen

tasapaino” näyttäisi suhdelukujen valossa olleen oikealla tasolla, mutta tarjolla oli vain automaatiotekniikan tai rakennus- ja yhdyskuntatekniikan opintoja. Suppea valikoima selittänee, hyvien kulkuyhteyksien ohella, hakeutumista Kanta-Hämeeseen.

Tekniikan alan YAMK-tutkinnon suorittamisen jälkeen vahvimmat muuttovirrat kulkivat kaikkialla vastakkaiseen suuntaan kuin ennen opintojen alkua. Huomionarvoista on, että Uudeltamaalta suurin yksittäinen pois päin menevä kulkusuunta YAMK-tutkinnon jälkeen oli Tilastokeskuksen tavoittamattomiin eli käytännössä ulkomaille. Pohjois-Pohjanmaaltakin hakeuduttiin oman maakunnan ulkopuolelle, mutta tutkinnon jälkeiset muuttovirrat rajanaapurimaakunnista olivat kuitenkin suurempia kuin ennen opintoja toiseen suuntaan.

Terveys- ja hyvinvointiala

Työvoimapolitiittisten päätösten merkitys näkyi selkeästi terveysalan aikuiskoulutuksessa, jolla opiskelijamäärät kasvoivat jatkuvasti muiden alojen kustannuksella. Vuosien 2004–2006 aikana terveysalan tutkintojen osuus AMK-tutkinnon aikuiskoulutuksesta oli 23 prosenttia, vuonna 2015 se oli jo lähes kaksinkertaistunut 42 prosenttiin. Kasvu jakaantui varsin tasaisesti kaikkiin maakuntiin, ja yksittäisten maakuntien osuudet tutkintokertymästä pysyivät tasaisina periodista toiseen. Ainoana poikkeuksena tästä oli Lappi, joka kasvatti osuuttaan kolmisen prosenttiyksikköä. Muutos on merkittävä maakunnan väestömäärän vuoksi. Maakunnat panostivat terveysalan aikuiskoulutukseen eri tavoin. Keski-Suomessa ja Pohjanmaalla sen osuus oli alle 15 prosenttia alan kokonaiskoulutuksesta, Kymenlaaksossa ja Lapissa enemmän kuin kolmannes. Myös terveysala jakautuu useisiin koulutusnimikkeisiin, ja aikuiskoulutuksenakin oli tarjolla viisitoista eri koulutusohjelmaa. Painopiste oli kuitenkin sairaanhoitajan ja sosiaalialan opinnoissa. Sairaanhoitajan koulutusta oli tarjolla kaikissa maakunnissa, ja se vastasi yksinään puolta alan aikuiskoulutuksesta. Sosiaalialan opintojen osuus oli neljännes, ja se puuttui kokonaan vain Kainuusta ja oli erittäin vähäistä Keski-Suomessa.

Kuvio 3. Terveys- ja hyvinvointialan AMK-tutkinnon aikuiskoulutuksen opiskelijoiden liikkuvuus ennen ja jälkeen opintojen vuosina 1997–2015. Lähde: Tilastokeskus 2018 a ja b.

Terveysalan kartoihin muodostui selkeä jakolinja, joka kulkee samassa kohdassa kuin tekniikan alalla. Opiskelijoiden liikkuminen ennen ja jälkeen opintojen pysyi samalla puolella jakolinjaa. Yhdeksässä eli joka toisessa maakunnassa omalta alueelta tuli yli 70 prosenttia terveysalan aikuisopiskelijoista (kuvio 3, vasen kartta). Silti koulutusmaakunnan kannalta merkittävän suuruista liikkumista maakuntien välillä ennen opintojen alkua oli paljon. Vaikka Pohjois-Pohjanmaalla koulutettiin valtaosin omalta alueelta tulevia opiskelijoita (84 %), maakunnan merkitys naapurimaakuntien opiskelijarekrytoinnissa oli suuri. Lappi sai runsaan kolmasosan, Kainuu neljänneksen ja Keski-Pohjanmaakin 15 prosenttia terveysalan aikuisopiskelijoistaan Pohjois-Pohjanmaalta. Kainuun ja Keski-Pohjanmaan koulutustarjonnissa ei ollut sellaisia eroja, jotka olisivat voineet selittää opiskelijoiden liikkumista. Lappiin suuntautuva muuttovirta sen sijaan on selitettävissä ainakin osittain maakunnan runsaalla ja laajalla alan aikuiskoulutustarjonnalla.

Opiskelijarekrytoinnin kannalta jakolinjan eteläpuolelta voi nostaa esiin joitakin havaintoja. Ensimmäiseksi, Pirkanmaan terveysalan aikuiskoulutustarjonta näytti riittämättömältä kysyntään nähden. Vain puolet alalle hakeutuneista aikuisopiskelijoista opiskeli omassa maakunnassa. Tämä tarkoitti muuttovirtoja moneen suuntaan ja kouluttavan maakunnan kannalta merkittävästi Kanta-Hämeeseen (36 %), Satakuntaan (16 %) ja Keski-Suomeen (12 %). Toisena nostona, vaikka Uusimaa saikin aikuisopiskelijoita kaikista maakunnista, sen koulutusmäärät olivat niin suuria, ettei mikään yksittäinen tulovirta yltänyt edes viiteen prosenttiin alueella koulutetuista. Kolmanneksi Etelä-Savo nousi esiin vahvana terveysalan aikuiskouluttajana. Se oli Uudenmaan jälkeen koulutusmäärältään toiseksi suurin ja sai opiskelijoita 14 maakunnasta, eniten Keski-Suomesta ja Pohjois-Savosta (molemmista noin 15 % alueella opiskeleista). Muualta tulleiden joukko tarkoitti samalla sitä, että omalta alueelta tulleiden opiskelijoiden osuus oli alhaisempi kuin muissa maakunnissa (42 %). Kaikki Etelä-Savoon suuntautuneet muuttovirrat eivät selity koulutustarjonnan eroilla (Vipunen 2025b).

Terveysalan AMK-tutkinnon suorittaneiden liikkuminen tapahtui pääsääntöisesti rekrytointiin nähden vastakkaiseen suuntaan. Huomioitavaa kuitenkin on, miten selkeäksi vedenjakajaksi kartoissa näkyvä jakolinja muodostui. Muuttovirrat Lapista ja Kainuusta Pohjois-Pohjanmaalle olivat toisin kuin tekniikan alalla koulutusmääriin suhteutettuna selvästi pienempiä kuin ennen opintoja toiseen suuntaan. Muuttoliike Uudellemaalle kulki useankin maakuntarajan yli mutta painottui vahvasti ensimmäisiin periodeihin. Vastaavalla tavalla kuin nuorten tai kokopäiväopiskelijoiden liikkumisessa, myös aikuisopiskelijoiden kartassa erottuvat Pirkanmaa ja Etelä-Savo (Junkkari 2024). Pirkanmaa houkutteli terveysalan tutkinnon suorittaneita monesta suunnasta. Koulutusmääriin suhteutettuna suurimmat muuttovirrat tulivat Kanta-Hämeestä, Satakunnasta ja Varsinais-Suomesta. Muuttajien joukko jäi kuitenkin suhteellisesti pienemmäksi kuin aikanaan oli kulkenut toiseen suuntaan. Etelä-Savo kykeni pitämään vain runsaan kolmanneksen alueellaan opiskeleista, ja vahvimmat muuttovirrat kulkivat Uudellemaalle, Keski-Suomeen ja Pohjois-Savoon.

Erillisaineiston perusteella terveysalan YAMK-opiskelijat liikkuivat Uttamaata lukuun ottamatta ennen opintoja varsin samankaltaisesti kuin alan perustutkinnon aikuisopiskelijatkin. Uudeltamaalta muuttovirtoja oli enemmän ja kauemmas, mikä saattaa viitata siihen, että maakunnan koulutustarjonta oli vähäistä kysyntään

nähdessä. Uusimaa olikin tärkeä rekrytointialue viidelle maakunnalle siitäkkin huolimatta, että Uudenmaan YAMK-opiskelijoista 90 prosenttia tuli omalta alueelta. Tutkinnon suorittamisen jälkeen muuttoliike Uudellemaalle jäi vähäisemmäksi kuin muilla isoilla koulutusaloilla. Tämä näkyi siinä, että Uudellamaalla alalle suoritettujen tutkintojen osuus oli sama kuin viisi vuotta myöhemmin alueella asuvien osuus. Syitä tähän lienee ainakin kaksi: yhtäältä alueen kalliit elinkustannukset, toisaalta muiden alueiden työpaikkatarjonta.

Johtopäätökset

Artikkelini otsikossa kysyn, ovatko ammattikorkeakoulujen aikuisopiskelijoiden liikkuvuuden päälinjat tiivistettävissä yhden vai kahden kartan suomalaisiin. Tuloksentani on kahden erilaisen kartan Suomi. Kaupan alalla tutkinnon suorittamisen jälkeen oli vain yksi yhtenäinen Suomi ja suuntana Uusimaa koulutusmaakunnasta riippumatta. Tekniikan aloilla ja terveysaloilla Suomi jakautui kahteen osaan, ja muuttovirrat pysyivät omilla alueillaan jakolinjan molemmin puolin.

Kaupan alalla ammattikorkeakoulujen aikuiskoulutusta oli tarjolla kattavasti eri puolilla Suomea, eikä opiskelijalla ollut väkiriikkaita maakuntia lukuun ottamatta tarvetta hakeutua naapurimaakuntiin. Tekniikan alalla ja terveysalalla alueelliset erot olivat suuria, mutta kouluttamisen kannalta merkittävän kokoiset muuttovirrat kulkivat kuitenkin vain yhden maakuntarajan ylitse. Pisimmät siirtymät tulivat Pohjois-Pohjanmaalta.

Koulutuksen järjestäjän ja mahdollisen koulutusverkon karsimisen kannalta tulokset antavat tietoa siitä, mihin suuntaan aikuisopiskelijat kulkevat. Toisaalta aikuiskoulutuksessa työllisyystilanteella ja sen myötä työvoimapolitiikallakin on merkitystä. Tilastoissa asia näkyi alhaisen työttömyysasteen Keski-Pohjanmaalla vähäisenä panostuksena aikuisten tutkintoon johtavaan koulutukseen, korkean työttömyyden Lapissa yhä kasvavana osuutena alueen ammattikorkeakoulujen kokonaiskoulutuksesta (SVT 2025b).

Alueellisen koulutuskysynnän kannalta tulokset mietityttävät enemmän. Erityisesti maan reuna-alueille maakunnallinen korkeakouluverkosto on tärkeä, koska osa tutkinnon suorittaneista jää aina koulutusmaakuntaansa. Aikuiskoulutuksen haasteita alueilla lisäävät nopeat elinkeinoelämän rakennemuutokset. Jo yksittäisten

tuotantolaitosten lakkauttaminen saattaa paikallisesti merkitä yli tuhannen ihmisen jäämistä työttömäksi, mistä viimeaikaisia esimerkkejä löytyy paperiteollisuudesta Kouvolasta ja Kotkasta (SVT 2025c). Vaikka alueilla on pulaa työvoimasta, ei tuhtaan yllättäen ilman työtä olevaa työpaikanhakijaa helpota tilannetta kohtaanto-ongelman vuoksi (TEM 2024). Alueiden erilaiset elinkeinorakenteet näkyivät tuloksissa myös yleisestä muuttoliikkeestä poikkeavina muuttovirtoina. Poikkeavia kulkusuuntia oli jakolinjan molemmin puolin. Jos aikuiskoulutusta ajatellaan työvoimaa turvaavana toimintana, koulutussisältöjä tulisi tarkastella muuttovirtatulosten laajuudesta. Samalla pitäisi ottaa huomioon vedenjakajana toimiva jakolinja.

Perioditarkastelu toi esiin ammattikorkeakoulujen aikuiskoulutuksen muutoksen. Koulutus käynnistyi 1990-luvulla suorastaan ryminällä ja laajalla rintamalla kaikilla koulutusaloilla. Kasvua kesti kymmenisen vuotta, minkä jälkeen alkoi sekä koulutusalojen että -määrien voimakas alasajo. Samaan aikaan vahvasti työvoimasta riippuvainen terveys- ja hyvinvointiala alkoi kiihtyvään tahtiin tarvita uusia tekijöitä suurten ikäluokkien eläköitymisen vuoksi. Tämän seurauksena aikuiskoulutus painottui enenevässä määrin terveysalan koulutukseen. Muutos kavensi oleellisesti aikuisille suunnattua koulutustarjontaa. Huippuvuosien jälkeen oli nähtävissä myös, että aikuiskoulutuksen painopiste alkoi siirtyä väkirikkaista maakunnista muille alueille, erityisesti Lappiin.

Uusimaa nousi esiin monella tapaa. Maakunta kykeni pitämään alueellaan kouluttamista vähintään kahdeksan kymmenestä, kaupan alalla jopa yhdeksän kymmenestä. Osuus oli korkea kokopäiväopiskelijoillakin (Junkkari 2024), mutta aikuisopiskelijoilla vieläkin suurempi. Kansainvälisiin tutkimuksiinkin (Faggian & McCann 2009) verrattuna osuus on poikkeuksellisen suuri. Syitä on useita, esimerkiksi alueen monipuolinen työpaikkarakenne ja saavutettavuus kansainvälisesti ja valtakunnallisesti, korkeakoulutetun työvoiman ja yritystoiminnan kasaantuminen sekä vahva tutkimus- ja kehittämistoiminta (Uudenmaan liitto 2023). Alueella koulutettujen lisäksi maakunta sai suuren määrän muualla tutkintonsa suorittaneita kaupan ja tekniikan alan asiantuntijoita. Ainoastaan terveysalalla Uusimaa ei kyennyt houkuttelemaan muualla tutkintonsa suorittaneita. Maakunta oli myös tärkeä rekrytointialue muille maakunnille erityisesti YAMK-koulutuksessa.

Nopeat muutokset työelämässä haastavat koko koulutusjärjestelmää. Erityisesti tekoälyn nopea kehittyminen ja sen käytön laajentuminen kaikille elämänalueille tulee muuttamaan työtehtäviä ja luomaan uusia ammatteja. Työn tekeminen on yhä vähemmän riippuvainen ajasta ja paikasta.

Uudet osaamistarpeet syntyvät koulutusalojen rajapinnoille samalla kun muodolliset pätevyydet menettävät merkitystään (VN 2021). Tiivistetysti sanottuna ollaan tilanteessa, jossa jo koulutetut tulee kouluttaa toimimaan uusissa tehtävissä. Näin ollen aikuiskoulutuksen tarve kasvaa myös terveysalan ulkopuolella.

On mielenkiintoista nähdä, miten koulutuspolitiikan tuoreimmat muutokset vaikuttavat maakuntien mahdollisuuksiin käyttää ammattikorkeakoulujen aikuis-koulutusta vastauksena oman alueensa kehittämistarpeisiin. Mielenkiintoista olisi myös perehtyä tarkemmin siihen, millä tavoin ja kuinka laajan alueen koulutukseen elinkeinoelämän yksittäinen iso rakennemuutos (esimerkiksi tehtaan lakkauttaminen) vaikuttaa. Muuttuuko koulutuksessa mikään? Aluetutkimuksen näkökulmasta olisi myös mielenkiintoista selvittää, miten omistajatahojen muutokset (esimerkiksi yliopisto-omistajuus) vaikuttaa ammattikorkeakoulujen alueellisuuteen.

Kirjoittaja

Tiina Junkkari

FM, väitöstutkija, historia- ja maantieteen laitos, Itä-Suomen yliopisto
tiinjun@student.uef.fi

Kiitokset

Kiitän lämpimästi väitöskirjaohjaajiani FT Arto Nevalaa (vieraileva tutkija, historia- ja maantieteen laitos, Itä-Suomen yliopisto), KT korkeakoulututkimuksen dosentti Hanna Noria (yliopistotutkija, kasvatustieteiden laitos, Turun yliopisto) ja FT Alina Kuusistoa (tutkijatohtori, Karjalan tutkimuslaitos, yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunta, Itä-Suomen yliopisto) panoksestaan tämän artikkelin syntyyn.

Rahoituslähteet ja sidonnaisuudet

Artikkelin kirjoittamiseen ei ole saatu ulkoista rahaa eikä sillä ole sidonnaisuuksia.

Arkistolähteet

KA Kansallisarkisto.

Ammattikorkeakoulujen tavoitesopimukset ja lisäpöytäkirjat vuosilta 1996–2003. Opetus- ja kulttuuriministeriö.

OKMA Opetus- ja kulttuuriministeriön arkisto.

Ammattikorkeakoulujen tavoite- ja tulossopimukset vuosilta 2004–2012. Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Aineistot

HE 319/1994. Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi ammattikorkeakouluopinnoista ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. <https://finlex.fi/fi/hallituksen-esitykset/1994/319>

HE 206/2002. Hallituksen esitys Eduskunnalle ammattikorkeakoululaiksi ja laiksi ammatillisesta opettajankoulutuksesta. <https://finlex.fi/fi/hallituksen-esitykset/2002/206>

HE 9/2013. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ammattikorkeakoululain muuttamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi. <https://finlex.fi/fi/hallituksen-esitykset/2013/9>

HE 26/2014. Hallituksen esitys eduskunnalle ammattikorkeakoululaiksi ja laiksi yliopistolain 49 §:n muuttamisesta. <https://finlex.fi/fi/hallituksen-esitykset/2014/26>

Laki 391/1991. Laki nuorisoasteen koulutuksen ammattikorkeakoulujen kokeilusta 391/1991. <https://finlex.fi/fi/lainsaadanto/1991/391>

Laki 255/1995. Ammattikorkeakoululaki 255/1995. <https://finlex.fi/fi/lainsaadanto/1995/255>

Laki 351/2003. Ammattikorkeakoululaki 351/2003. <https://finlex.fi/fi/lainsaadanto/2003/351>

Laki 932/2014. Ammattikorkeakoululaki 932/2014. <https://finlex.fi/fi/lainsaadanto/2014/932>

OKM (2025a) Ammattikorkeakoulujen sopimukset ja kirjalliset palautteet 2013–2024. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Helsinki. <https://okm.fi/ammattikorkeakoulut-sopimukset>

- OKM (2025b)** Korkeakoulu- ja tiedepolitiikka ja sen kehittäminen. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Helsinki. <https://okm.fi/korkeakoulu-ja-tiedelinjaukset>
- OKM (2025c)** Korkeakoulut, muut julkiset tutkimusorganisaatiot ja tiedelaitokset. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Helsinki. <https://okm.fi/korkeakoulut-ja-tiedelaitokset>
- SVT (2025a)** Tietoa tilastoista. Käsitteet. Suomen virallinen tilasto. Tilastokeskus. Helsinki. <https://www.stat.fi/meta/kas/index.html>
- SVT (2025b)** Työssäkäynti. Väestö alueen, pääasiallisen toiminnan, iän (5-v), sukupuolen ja vuoden mukaan, 1987–2023. Suomen virallinen tilasto. Tilastokeskus. Helsinki. https://statfin.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__tyokay/statfin_tyokay_pxt_115w.px/
- SVT (2025c)** Työvoimatutkimus. Suomen virallinen tilasto. Tilastokeskus. Helsinki. https://statfin.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__tyti/statfin_tyti_pxt_13al.px/
- Tilastokeskus (2018a)** Ammattikorkeakouluissa tutkinnon suorittaneet opiskelijat vuosina 1996–2015. Tilastokeskus. Tutkijapalvelut. Erillisaineisto. 2018.
- Tilastokeskus (2018b)** Ammattikorkeakouluissa tutkintokoulutuksen aloittaneet opiskelijat vuosina 1996–2015. Tilastokeskus. Tutkijapalvelut. Erillisaineisto. 2018.
- Tilastokeskus (2020)** Työlliset 18–74 v., asuinalueen, toimialan (TOL 2008, kirjaintaso), koulutusalan ja -asteen sekä sukupuolen mukaan 2015. Aluejako: maakunnat (2019). Tilastokeskus. Tutkijapalvelut. Erillisaineisto. 2020.
- Uudenmaan liitto (2023)** Uudenmaan elinkeinorakenne tarjoaa erinomaiset edellytykset talouden kasvulle. <https://uudenmaanliitto.fi/uudenmaan-elinkeinorakenne-tarjoaa-erinomaiset-edellytykset-talouden-kasvulle/>
- Vipunen (2025a)** Ammattikorkeakoulujen hakeneet ja paikan vastaanottaneet. Opetushallinnon tilastopalvelu. Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Opetushallitus. https://vipunen.fi/fi-fi/_layouts/15/xlviewer.aspx?id=/fi-fi/Raportit/Haku-%20ja%20valintatiedot%20-%20korkeakoulu%20-%20amk%20-%20rekrytointialueet.xlsb
- Vipunen (2025b)** Ammattikorkeakoulujen opiskelijat. Opetushallinnon tilastopalvelu. Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Opetushallitus. https://vipunen.fi/fi-fi/_layouts/15/WopiFrame.aspx?sourcedoc=%7BF476764A-6700-451F-A230-9FE372EB9462%7D&file=Ammattikorkeakoulutuksen%20opiskelijat-%20n%C3%A4k%C3%B6kulma%20amk.xlsb&action=default

- Vipunen (2025c)** Ammattikorkeakoulujen uudet opiskelijat. Opetushallinnon tilastopalvelu. Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Opetushallitus. https://vipunen.fi/fi-fi/_layouts/15/xlviewer.aspx?id=/fi-fi/Raportit/Ammattikorkeakoulujen%20uudet%20opiskelijat%20-%20koulutusala.xlsb
- Vipunen (2025d)** Ammattikorkeakoulujen uusien opiskelijoiden aikaisempi koulutus. Opetushallinnon tilastopalvelu. Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Opetushallitus. https://vipunen.fi/fi-fi/_layouts/15/xlviewer.aspx?id=/fi-fi/Raportit/Ammattikorkeakoulut%20-%20uusien%20opiskelijoiden%20aikaisempi%20koulutus%20-%20koulutusala02.xlsb
- Vipunen (2025e)** Ammattikorkeakoulusta valmistuneiden työllistyminen, alueellinen sijoittuminen ja ammattiasema. Opetushallinnon tilastopalvelu. Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Opetushallitus. https://vipunen.fi/fi-fi/_layouts/15/xlviewer.aspx?id=/fi-fi/Raportit/Ammattikorkeakoulusta%20valmistuneiden%20sijoittuminen%20-%20analyysiraportti.xlsb
- VN (2025)** Vahva ja välittävä Suomi: Petteri Orpon hallituksen ohjelma 20.6.2023. Hallitusohjelmat. Valtioneuvosto. Helsinki. <https://valtioneuvosto.fi/hallitukset-ja-ministerit>

Kirjallisuus

- Ansala, L. (2021)** Helsinkiin muuttavien valikoituminen. Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia, kaupunkitieto. https://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/21_06_15_Tutkimuksia_5_Ansala.pdf
- Antikainen, A. (1975)** Suomen korkeakoulujen rekrytointialueet. Joensuun korkeakoulu, monistesarja A, tutkimuksia ja selvityksiä n:o 8.
- Aro, T. (2019)** 2010-luvun muuttoliike on ollut alueellisesti keskittävää, valikoivaa ja polarisoivaa. Teoksessa Tiia Sorsa (toim.) Kestävän väestönkehityksen Suomi: Väestöliiton väestöpoliittinen raportti 2020. Väestöliitto ry. <https://www.vaestoliitto.fi/verkkojulkaisut/kestavan-vaestonkehityksen-suomi/>
- Aro, T., Aro, R. & Mäkelä, I. (2021)** Miten osaajat liikkuvat alueilla? Ammatillisen toisen asteen ja korkea-asteen koulutuksesta valmistuneiden sijoittuminen työmarkkinoille ja alueille. Sitra. <https://media.sitra.fi/2021/10/26105419/sitra-miten-osaajat-liikkuvat-alueilla.pdf>

- Böckerman, P. & Haapanen, M.** (2019) Ammattikorkeakoulut, työmarkkinat ja muuttoliike. Teoksessa S. Jauhiainen (toim.) Aluetalouksia tutkimassa: kehitys, työmarkkinat ja muuttoliike. Hannu Tervon juhlakirja. Jyväskylän yliopisto, Kauppakorkeakoulu, 152–158. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/66013>
- Ekeland, A., Graversen, E., Finne, H., Åkerblom, M., Virtaharju, M., Svanfeldt, C., Ullström, J. & Hardarson, Ó.** (2003) Flows of human capital in the Nordic countries 1988–1998. STEP Report 09–2003. <https://hdl.handle.net/11250/273392>
- Faggian, A. & McCann, P.** (2009) University agglomerations and graduate human capital mobility. *Tijdschrift voor economische en sociale geografie* 100 (2), 210–223. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1467-9663.2009.00530.x>
- Haapanen, M. & Böckerman, P.** (2017) More educated, more mobile? Evidence from post-secondary education reform. *Spatial Economic Analysis* 12 (1), 8–26. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/17421772.2017.1244610>
- Haapanen, M. & Tervo, H.** (2012) Migration of the highly educated: Evidence from residence spells of university graduates. *Journal of Regional Science* 52 (4), 587–605. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9787.2011.00745.x>
- Huttula, T.** (2002) Ammattikorkeakoulut sidosryhmiensä silmin. Teoksessa H. Katajamäki & T. Huttula (toim.) Ammattikorkeakoulut alueidensa kehittäjinä – näkökulmia ammattikorkeakoulujen aluekehitystehtävän toteutukseen. Korkeakoulujen arviointineuvosto.
- Junkkari, T.** (2024) Vaaterissa vai vinossa? AMK-tutkinnon suorittaneiden nettomuuttovirrat maakuntien välillä. *Kasvatus & Aika* 1/2024, 23–40. <https://journal.fi/kasvatusjaaika/article/view/124693/91527>
- Junkkari, T. & Nevala, A.** (2021) Läheltä vai kaukaa? Yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijoiden alueellinen rekrytoituminen 2010-luvulla. *Tiedepolitiikka* 2/2021, 19–31.
- Järvinen, A.** (1999) Ammatillinen aikuiskoulutus aikuiskasvatuksen kentässä. *Aikuiskasvatus* 1/99. <https://libkey.io/libraries/1029/articles/520361847/full-text-file>
- Kalenius, A.** (2014) Koulutus, työllisyys ja työttömyys. Opetus- ja kulttuuri-ministeriö. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-291-3>
- Kangas, O.** (2021) Alueelliset muutokset Suomessa. Teoksessa O. Kangas (toim.) Suomen väestörakenne ja sosiaaliturva -tietokooste. Sosiaaliturvakomitean ja

- strategisen tutkimuksen tietokumppanuus. Suomen Akatemia. <https://www.aka.fi/globalassets/3-stn/1-strateginen-tutkimus/tiedon-kayttajalle/tietoaineistot/vaestorakenne-tietokooste.pdf>
- Kettunen, H., Pulkkinen, S. & Saari, J.** (2013) Ammattikorkeakoulujen aikuisopiskelijat. Opiskelun ja koulutuksen tutkimussäätiö OTUS. 38/2013. <https://www.otus.fi/julkaisu/ammattikorkeakoulujen-aikuisopiskelijat/>
- Korkiasaari, J. & Söderling, I.** (2007) Muuttoliike. Teoksessa S. Koskinen (toim.) Suomen väestö 2007. Gaudeamus, 239–270.
- Lampinen, O.** (2001) Oliko ammattikorkeakoulujen perustaminen yhteiskunnallinen kokeilu? Aikuiskasvatus 21 (3), 229–235. <https://doi.org/10.33336/aik.112186>
- Lehtisalo, L. & Raivola, R.** (1999) Koulutus ja koulutuspolitiikka 2000-luvulle. WSOY.
- Maxenius, S.** (2023) Hallitusohjelma lataa ammattikorkeakouluille paljon tavoitteita, mutta koulutuksen rahoitus vähenee. Arene ry. <https://arene.fi/blogi/hallitusohjelma-lataa-ammattikorkeakouluille-paljon-tavoitteita-mutta-koulutuksen-rahoitus-vahenee/>
- Nevala, A. & Rinne, R.** (2012) Korkeakoulutuksen muodonmuutos. Teoksessa P. Kettunen & H. Simola (toim.) Tiedon ja osaamisen Suomi: Kasvatus ja koulutus Suomessa 1960-luvulta 2000-luvulle. Suomalaisen kirjallisuuden seura, 203–228.
- Numminen, U., Lampinen, O., Mykkänen, T. & Blom, H.** (2001) Nuorisoasteen koulutuskokeilut ja ammattikorkeakoulut. Raportti 10. Lukuvuodet 1992–2000. Opetusministeriö.
- Ojala, K., Isopahkala-Bouret, U. & Haltia, N.** (2018) Osaaminen ja kilpailukyky YAMK-tutkinnon suorittaneiden suhteellisen työmarkkina-aseman määrittäjinä. Aikuiskasvatus 4/2018, 291–303. <https://doi.org/10.33336/aik.88374>
- OKM** (2002a) Parlamentaarisen aikuiskoulutustyöryhmän mietintö. Opetusministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:952-442-408-8>
- OKM** (2002b) Ammattikorkeakoulujen aikuiskoulutuksen opintojen hyväksilukemista selvittäneen valmisteluryhmän muistio. Opetusministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:952-442-406-1>

- OKM** (2005) Koulutus ja tutkimus 2003–2008: Kehittämissuunnitelmassa asetettujen vuoden 2008 koulutustarjonnan tavoitteiden väliarviointi. Opetusministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:952-485-066-4>
- Pantzar, E.** (2006) Aikuiskasvatuksen ulottuvuudet elinikäisen oppimisen tulkinnoissa. Teoksessa J. Tuomisto & P. Salo (toim.) Edistävä ja viihdyttävä aikuiskasvatus. Tampere University Press. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:uta-201311201618>
- Rauhala, P.** (1998) Palvelevatko ammattikorkeakoulut työelämää? Aikuiskasvatus 3/98, 228–235. <https://journal.fi/aikuiskasvatus/issue/view/6341>
- Saarivirta, T. & Consoli, D.** (2007) Where did they go? A study on newly established universities and graduate mobility in Finland. SENTE Working Papers 13/2007. <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/11377/>
- Salmela, H.** (1991) Työelämän muutokset ja aikuiskoulutus. Aikuiskasvatus 11 (1), 19–23. <https://doi.org/10.33336/aik.96718>
- Salminen, H. & Ylä-Anttila, P.** (2010) Ammattikorkeakoulujen taloudellisen ja hallinnollisen aseman uudistaminen. Opetus- ja kulttuuriministeriö. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-485-968-4>
- Sotarauta, M., Makkonen, T., Moisio, S. & Kurikka, H.** (2021) Suomen aluekehityksen skenaariot 2040. Työ- ja elinkeinoministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-975-9>
- Stenström, M.-L., Laine, K. & Valkonen, S.** (2005) Ammattikorkeakoulut väylänä työelämään: Hallinnon ja kaupan, tekniikan ja liikenteen sekä sosiaali- ja terveysaloilta valmistuneiden työelämään sijoittuminen ja työelämätaidot. Jyväskylän yliopisto. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/44298>
- TEM** (2024) Työvoimabarometri. Työministeriö. <https://tyovoimabarometri.fi/haku?alue=cba07484-aa2d-4837-a68f-5be5ce1d5e8a>
- VN** (2021) Koulutuspoliittinen selonteko. Valtioneuvosto. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162995>

Tiina Junkkari

Finns on one common map or split in two? Adult education at universities of applied sciences in different provinces and under political guidance, 1997–2015

The development of adult competences becomes more important as the young age groups shrink. However, adult education has often had to adapt to changes in social structures and changing political guidance. This article focuses on adult education leading to a degree at universities of applied sciences by province. Using long-term statistics, I examine how political guidance is reflected in regional adult education and, at the same time, what the statistics tell us about the impact of adult students' own choices on regional development. The latter is explored with regard to three major fields of education by studying the migration flows of students before and after their studies. It is clear that the guidelines of education and labour policy have had a great impact on adult education leading to a degree at universities of applied sciences. The results show that the different economic structures of the provinces play a decisive role, and that the migration flows of graduates do not always coincide with the general migration flow. Moreover, there are interesting contrasts between different educational fields. In the field of commerce, adults studied mainly in their province of residence, but the migration flows after graduation show one unified Finland, where all roads lead to Uusimaa. In the fields of technology and health, a "Finland of two maps" is emerging, with a clear dividing line running from northeast to southwest, showing migration flows both before and after studies remaining on their own side of the dividing line.

Keywords: adult education, university of applied sciences, degree education, field of education, province